

Samrådssammanställning för KMV vattenkraft samt Strategi för fortsatt process

Daniel Isaksson

Projektledare, Västerhavets vattendistrikt

Mats Wallin

Vattenvårdsdirektör, Norra Östersjöns vattendistrikt

Samrådssammanställning för KMV vattenkraft

Daniel Isaksson
Projektledare, Västerhavets vattendistrikt

Inkomna svar

- 43 kommuner/kommunala bolag
- 14 länsstyrelser
- 7 centrala myndigheter (SMHI, SvK, STEM, HaV, MSB, Kammarkollegiet, NV)
- 31 bransch-/intresseorganisationer (bl.a WWF, SNF, Älvräddarna, LRF, Svenskt näringsliv, Regleringsföretag, SVAF, vattenråd)
- 19 övriga (universitet, verksamhetsutövare, privatpersoner etc)

www.vattenmyndigheterna.se/sv/introduktion-till-vattenforvaltning/samverkan/samrad-infor-viktiga-beslut/samrad-1-maj/sidor/yttranden-kmv.aspx/

Bakgrund

- Fokus på åtgärder som riskerar ge en negativ effekt på elproduktion/reglerförmåga.
Övriga åtgärder, exv habitatförbättringar, ingår också.
- Åtgärderna som ligger till grund för MKN, ingår inte i normen. Det är kraven för biologin eller hydromorfologin som skall nås. Specificerade åtgärder fastställs i den enskilda prövningen.

3 huvudgrupperingar

- MKN bygger på för många åtgärder med för stor påverkan på energisystemet, för kostsamma åtgärder eller åtgärder där underlagsmaterialet har brister.
- Osäkerheter kring kopplingen mellan de föreslagna MKN och den nya lagstiftningen
- centrala myndigheter, verksamhetsutövare samt branschorganisationer. Även vissa länsstyrelser lyfter dessa frågor.

- MKN bygger på för få åtgärder med för stor hänsyn tagen till påverkan på energisystemet,
- inte vägt in alla nyttor med åtgärder eller önskar ett mer detaljerat naturvärdesunderlag.
- Motiven för den mängd undantag som använts behöver förtydligas.
- miljöorganisationer, länsstyrelser och kommuner. Även Kammarkollegiet lyfter frågan kring undantagen.

- MKN bygger på bra åtgärder
- kommuner där åtgärder ingår som underlag till miljökvalitetsnormen.
- Flera länsstyrelser ser också positivt till de åtgärder som ligger till grund för föreslagna MKN.

Planeringsmålet 1,5 TWh

- Ett tak för miljöåtgärder eller inte?
- Ingår åtgärder för Natura 2000?

Branschföreträdare och några centrala myndigheter anser att det utgör ett tak medan andra, däribland miljöorganisationer, framför att planeringsmålet inte är beslutat, tagits fram utan insyn och inte remitterats.

Planeringsmålet 1,5 TWh

Kommentar

- Vattenmyndigheterna har haft planeringsmålet som ett riktmärke vid avvägningen mellan energipåverkan och naturnytta med åtgärder.
- Begränsningar i uträknandet av planeringsmålet: (HaV PM 2017-12-12).
 - Konsekvenserna för Sveriges elsystem har inte bedömts.
 - De 63 kraftverken är inte utvalda på åtgärdspotential och var de ekologiska behoven är störst.
 - Behoven för att uppfylla andra direktiv och lagstiftningar (exv N2000) har inte bedömts.

Beräkningar av produktions-/reglerförlust

- Hur resultatet förhåller sig till det nationella planeringsmålet
- Vilka flöden som använts vid beräkningarna samt
- metoden för beräkningar.

Detta gäller särskilt metoden för att beräkna reglerförluster som framför allt verksamhetsutövarna har haft synpunkter på. Man anser inte att beräkningsmetoden tar hänsyn till den viktiga regleringen på kortare tidshorisonter än säsong.

Beräkningar av produktions-/reglerförlust

Kommentar

- Vattenmyndigheterna har under arbetets gång inte haft tillgång till någon annan metod för att beräkna reglerförluster av miljöåtgärder.
- Vattenmyndigheterna vet att arbete har påbörjats mellan HaV och SMHI att försöka analysera miljöåtgärder effekter på det relativa reglerbidraget.
- I samrådsmaterialet antas att den beräknade förlusten, på vatten man kan spara i magasin från vårflöden, också visar på en påverkan på möjligheten att reglera på kortare tidshorisonter.

Beräkningar av produktions-/reglerförlust

Kommentar

- Hänsyn till kraftverkens reglerbidrag.
- Reglerbidraget korrelerar med installerad effekt
- Vattenförekoster med mindre stränga krav har anläggningar med en installerad effekt på i medeltal 93 MW.
- Vattenförekoster utan mindre stränga krav har anläggningar med en installerad effekt på i medeltal 39 MW.

Medellågvattenföring i naturfåror

- Vilket flöde krävs för minimitappning i torrfåror?

Många länsstyrelser, miljöorganisationer och intresseföreningar ifrågasätter om man behöver så mycket vatten som medellågvattenföring (MLQ) som flöde i naturfåror eller om man skulle få en betydande positiv miljönytta också av ett mindre flöde.

Ett mindre flöde skulle kunna spridas ut på fler torrfåror för ökad miljönytta.

Medellågvattenföring i naturfåror

Kommentar

Beräkning av det mindre flödet, 5 procent av MQ, som minimitappning i naturfåror:

- Beräknad produktionsminskning 0,64 TWh istället för 1,8 TWh.
- Minskningen i reglerförmåga blir 1,0 TWh istället för 2,6 TWh.
- Yttäckning av naturfåran i medeltal på 81 procent, medeldjupet minskar från 0,5m till 0,3m.

Huruvida 5 procent av MQ är tillräckligt i alla de fall där minimitappningar ingår som underlag till normen behöver granskas ytterligare.

Nya kraftigt modifierade vattenförekomster

- Flera instanser framför behovet av att peka ut fler vattenförekomster som kraftigt modifierade pga vattenkraft
- Svensk vattenkraftförening (SVAF) anser att all vattenkraft är att betrakta som samhällsviktig och borde vara föremål för att pekas ut som kraftigt modifierade vattenförekomster (KMV).
- Havs- och vattenmyndigheten anser att det är problematiskt att det förekommer naturliga vatten i anslutning till KMV.

Nya kraftigt modifierade vattenförekomster

Kommentar

- I samrådsmaterialet finns förslag på vattenförekomster som skulle kunna uppfylla förutsättningarna för att pekas ut som KMV.
- Nya bedömningsgrunder och statusklassning kommer ge ett bättre underlag, exv med hänsyn till korttidsförändringar av flödet i vattendragen.
- Arbetet kommer prioriteras utifrån vattenförekomster som påverkas av kraftverk av reglerklass 1 och 2.

Natura 2000

Flera instanser påpekar vikten av att åtgärder, inklusive höglödesåtgärder som vårflöden, genomförs för att kunna uppnå de krav som följer av Art- och habitatdirektivet.

Andra instanser ser att åtgärder för att tillgodose Natura 2000-värden ger en stor påverkan på Sveriges elsystem.

Naturvårdsverket noterar behovet av fördjupad vägledning för hur Art- och habitatdirektivet och Ramdirektivet för vatten förhåller sig till varandra.

Natura 2000

Kommentar

- Samrådsmaterialet inkluderar fiskväg och minimitappning i naturfåra i Natura 2000-områden där detta anses krävas.
- Högflödesåtgärder är inte inkluderade eftersom de anses behöva utredas närmre med avseende på biologiska krav och påverkan på elsystemet.

Natura 2000

Kommentar

- För att vattenmyndigheterna ska kunna ta tillräcklig hänsyn till Natura 2000-områden krävs specificerade uppgifter kring vilka krav bevarandemålen ställer i bevarandeplanerna.
- Som nämnts ovan så har man, i det nationella planeringsmålet, inte tagit hänsyn till de krav som kan följa av art- och habitatdirektivet.
- I rapporten om det relativa reglerbidraget så finns utrymme för åtgärder för att uppnå art- och habitatdirektivet också vid kraftverk med högsta reglerbidragsklass.

Kostnader och nytta av att genomföra åtgärder

- Flera miljöorganisationer har påpekat vikten av att inkludera fler nytta av åtgärder.
- Nyttor som föreslås är värdet för sportfiske och turism.
- Flera verksamhetsutövare vill se ett mer detaljerat underlag över nyttan av de åtgärder som ligger till grund för miljö kvalitetsnormen.
- Andra synpunkter gäller att man vill se ett mer detaljerat underlag kring kostnader för exempelvis uppströms- och nedströmspassager. Schablonerna som används anses för låga.

Kostnader och nytta av att genomföra åtgärder

Kommentar

- Vattenmyndigheterna har inte haft tillgång till något tillräckligt bra dataunderlag för att inkludera några andra miljönyttor än naturvärden.
- Vattenmyndigheterna har dock sammanställt de habitatarealer som tillgängliggörs av de åtgärder som ligger till grund för god ekologisk potential samt de nu föreslagna miljökvalitetsnormerna.

Kostnader och nytta av att genomföra åtgärder

Kommentar

- Förslagen på miljökvalitetsnormer tillgängliggör över hälften av habitatarealen jämfört med om alla åtgärder som ligger till grund för god ekologisk potential genomförs.
- Alltså, trots alla de undantag som föreslås från god ekologisk potential så visar det att de åtgärder som ändå föreslagits, som underlag för miljökvalitetsnormen, finns i områden där de ger stor nytta.

Rödlistade arter/Naturvårdsunderlag

Kommuner, länsstyrelser, miljöorganisationer och andra lyfter specifika förekomster av naturvärden man anser att vattenmyndigheten bör inkludera i sin avvägning.

Rödlistade arter/Naturvårdsunderlag

Kommentar

- Vattenmyndigheterna har utgått från en naturvärdesmetod som Havs- och vattenmyndigheten tog fram för Dialog Vattenkraft 2015 där enskilda förekomster av arter inte klassas högt.
- I den högsta naturvärdesklassen ingår däremot områden där dessa arter står i fokus; Natura 2000-områden, nationellt särskilt värdefulla vatten, naturreservat, och RAMSAR-områden.
- Det finns också brister i dataunderlag kring enskilda arters förekomster.

Motiv för undantag

Flera instanser önskar tydligare motiv kring de undantag från god ekologisk potential som ingår i samrådsförslaget. Detta särskilt då 70 procent av vattenförekomsterna har mindre stränga krav.

Motiv för undantag

Kommentar

- Påverkan på verksamheten och orimliga kostnader bedöms på nationell nivå.
- Beräkningar av produktionsförluster vid god ekologisk potential visade att ca 10 TWh skulle förloras. Detta är högt över det nationella planeringsmålet på 1,5 TWh och ansågs ge en orimlig påverkan på Sveriges energisystem.
- Dessa beräkningar grundades på att MLQ användes vid minimitappningar.
- Skulle istället 5 procent av MQ användas kan man anta att siffran skulle reduceras till cirka en tredjedel.

Motiv för undantag

Kommentar

- Värden för elsystemet kom från den nationella strategin, samt rapporten över enskilda kraftverks relativa reglerbidrag.
- Försiktighet med produktionspåverkande åtgärder ska gälla för de huvudavrinningsområden som klassas högst i den Nationella strategin (klass 1-3), samt de största Klass 1-kraftverken, medan GEP generellt ska gälla som norm i huvudavrinningsområden i Klass 4.
- Åtgärder för naturvärden prioriterades där de gynnar naturvärden av klass 1 enligt HaV:s metod (exempelvis Natura 2000-områden och Nationellt särskilt värdefulla vatten) och områden som är prioriterade av länen samt havsvandrande och andra långväga vandrande fiskarter.
- Fiskvägar och minimitappningar (men inte högflödesåtgärder) som anses krävas för att uppnå målen i Natura 2000-områden ingår.

Dammsäkerhet

Branschföreträdare lyfter frågan kring hur dammsäkerhetsaspekter vägs in i avvägningen av åtgärder.

Dammsäkerhet

Kommentar

Vattenmyndigheterna inser vikten av dammsäkerhet men anser att den frågan hanteras i den enskilda domstolsprövningen vid framtagandet av en mer detaljerad utformning av åtgärder.

Ny lagstiftning och nationella prövningsplanen

Kommentar

- Oklar omfattning på förändringar av vägledningar och föreskrifter som får genomslag för vårt arbete med KMV på grund av vattenkraft.
- Miljökvalitetsnormer kommer att ha stor betydelse för utformningen av den nationella prövningsplanen.
- Det kan däremot bli aktuellt att så småningom se över de förslag om KMV och miljökvalitetsnormer som nu presenteras, när genomförandet av den nya lagstiftningen tar form.

Tidplan för beslut

- Flera centrala myndigheter anser inte att vattendelegationerna bör fatta beslut i december 2018.
- Verksamhetsutövare och branschorganisationer anser också att beslut bör skjutas upp tills dess arbetet med den nationella planen för omprövning av vattenkraft kommit längre.
- Majoriteten av svarsinstanser väljer dock att inte kommentera tidsplan för beslut.

Strategi för fortsatt process

Mats Wallin

Vattenvårdsdirektör, Norra Östersjöns vattendistrikt

Behov av delegationernas synpunkter

Förslag till inriktningsbeslut:

- Vattendelegationen fattar beslut om miljökvalitetsnormer för kraftigt modifierade vatten (KMV) pga vattenkraft i mars 2019

Strategiska ställningstaganden:

1. Ska det tas fram förslag på ytterligare åtgärder med produktionspåverkan, om det bedöms rymmas inom ramen för det nationella planeringsmålet?
2. När ska vattendelegationerna fatta beslut om nya KMV på grund av vattenkraft i de nu berörda avrinningsområdena och MKN för dessa vattenförekomster?

Förslag: Beslut mars 2019 – argument för

- MKN får innehåll i form av definierad miljökvalitet
- MKN blir mer "realistiska" och kommer vara mer lika det som troligen kommer fastställas i kommande prövningar
- EU förväntar sig att MKN ska vara definierade i år
- Samrådssvaren säger egentligen inte entydigt att föreslagna MKN är fel
- Samråd är färskvara – vi vill slippa nytt samråd
- MKN ska ligga till grund för NAP – troligt att beslutade MKN ska ligga till grund för NAP enligt kommande FS
- MKN inte "skrivna i sten" – kan revideras vid behov i framtiden
- Arbetsbelastning på VM inför samråd nästa år

Förslag: Beslut mars 2019

Men....

- Vi går emot HaVs samrådssvar som anser att vi ska vänta till efter NAP är beslutad
- Fördelning av åtgärder: NAP kan komma att landa i annorlunda fördelning av åtgärder mellan avrinningsområdena
- Hur beakta det nationella planeringsmålet – är det ett tak eller ej?
- Eventuella revideringar av föreskrifter och vägledningar
- Behov av fler KMV (VM arbetar redan med det)
- Natura 2000 – oklart hur säkra kraven på gynnsam bevarandestatus i aktuella vattenförekomster

Strategiskt ställningstagande 1

Ska det tas fram förslag på ytterligare åtgärder med produktionspåverkan, om det bedöms rymmas inom ramen för det nationella planeringsmålet?

- Inkomna synpunkter pekar på att vi räknat med för stort vattensläpp vid minimitappning.
- Översyn av föreslagna åtgärder ger en beräknad påverkan på energisystemet om ca 0,6 TWh/år (tidigare 1,8 TWh/år)
- MKN är densamma som tidigare

Strategiskt ställningstagande 2

När ska vattendelegationerna fatta beslut om nya KMV på grund av vattenkraft i de nu berörda avrinningsområdena och MKN för dessa vattenförekomster?

- Gick ut med förslag på fler KMV i samrådet
- Utpekande av KMV behöver ha en definierad MKN samtidigt vilket kräver samråd.
- Beslut snarast eller december 2021?

Behov av delegationernas synpunkter

Förslag till inriktningsbeslut:

- Vattendelegationen fattar beslut om miljökvalitetsnormer för kraftigt modifierade vatten (KMV) pga vattenkraft i mars 2019

Strategiska ställningstaganden:

1. Ska det tas fram förslag på ytterligare åtgärder med produktionspåverkan, om det bedöms rymmas inom ramen för det nationella planeringsmålet?
2. När ska vattendelegationerna fatta beslut om nya KMV på grund av vattenkraft i de nu berörda avrinningsområdena och MKN för dessa vattenförekomster?

